ASIANTUNTIJALAUSUNTO

Aihe	Kestävän kasvun rahoittamista koskeva toimintasuunnitelma, asiantuntijalausunto
Vastaanottaja	Eduskunnan ympäristövaliokunta
Kuuleminen	Tiistai 8.5.2018 klo 10
Yhteyshenkilö	Valiokuntaneuvos Marja Ekroos
Lähettäjä	Johtaja Jaana Tyynismaa, Ympäristö & Terveys, Ramboll
Liite	Power point -esitys

1. Johdanto

Maaliskuussa julkaistu Euroopan komission kestävän kasvun rahoittamista koskeva toimintasuunnitelma on oleellinen ja vaikuttava tapa edistää kestävää kehitystä. Rahoituslaitoksilla on merkittävä rooli kestävän rahoituksen tukemisessa ja siten rahan ohjaamisessa kestäviin ratkaisuihin.

Ramboll on kansainvälinen suunnittelu- ja konsultointiyritys, joka toimii Suomessa suunnittelijana ja konsulttina useilla eri toimialoilla: kiinteistöt ja rakentaminen, infra ja liikenne, kaupunkisuunnittelu, ympäristö ja terveys, vesi, johdon konsultointi sekä tietoliikenne. Kestävän kasvun rahoittamista koskeva toimintasuunnitelma tulee vaikuttamaan jokaiseen toimialaamme – näemme tässä monia mahdollisuuksia kehittää aloja kestävimmiksi.

Kestävän kasvun rahoittamista koskeva toimintasuunnitelma jakaantuu kymmeneen toimeen. Tämä asiantuntijalausunto keskittyy niistä toimiin (1) kestävyysluokitusjärjestelmä, (3) kestäviin hankkeisiin tehtävien investointien helpottaminen, (6) kestävyysnäkökulman sisällyttäminen aiempaa tehokkaammin luottoluokituksiin ja markkinaselvityksiin, (7) kestävyyteen liittyvät velvoitteet institutionaalisten sijoittajille ja omaisuudenhoitajille, (9) kestävyystietojen vaatiminen yritysten tilinpäätöksistä sekä (10) yritysten kestävämmän hallinnoinnin edistäminen ja pääomamarkkinoiden lyhytjänteisyyden hillitseminen.

2. Kestävyysluokitusjärjestelmä (1)

EU-laajuinen kestävyysluokitusjärjestelmä on toimintasuunnitelman tärkein kohta, johon kaikki muut toimenpiteet pohjautuvat. Luokitusjärjestelmän muodostamisessa, tarkastelussa ja käyttöönotossa tulee harjoittaa suurta huolellisuutta ja kriittisyyttä. Tällä hetkellä käytössä ei ole laajasti hyväksyttyä kestävyyden kriteeristöä, jota

Päivämäärä 07/05/2018

Ramboll
PL 25
Säterinkatu 6
02601 ESPOO

P +358 20 755 611
F +358 20 755 6201
www.ramboll.fi

Ramboll Finland Oy
Y-tunnus 0101197-5, ALV rek.
Kotipaikka Espoo

on seurannut useiden erilaisten kriteerien leviäminen, joita kuitenkin painotetaan eri aloilla eri tavoin. Yhdenmukaisten kriteerien luominen on erittäin tarpeellista, jotta toimintaan ohjattaisiin tehokkaammin yhteiseen suuntaan ja lisätään vaikuttavuutta.

EU:n toimenpidesuunnitelman mukaan keväällä 2019 julkaistaan ensin ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen liittyvä kestävyysluokitusjärjestelmä ja myöhemmin muihin kestävyysteemoihin liittyen. Näemme, että laadittavat kestävyyskriteerit ja -järjestelmä tulisi kattaa kaikki kestävyyden ulottuvuudet. Näin vältyttäisiin kriteerien hajoamiselta ja mieluisimpien kriteerien poiminnalta, sekä tuettaisiin kokonaiskestävyyden huomiointia. Kriteerien tulisi olla myös maa- ja hankekohtaisesti sovellettavissa (vertaa esimerkiksi CEEQUAL, BREEAM -luokitusjärjestelmiin). Suomella on tärkeä rooli viedä kriteeristö sijoittajien liiketoimintaan sekä tulkata kriteeristö eri toimialoille ja hanketyypeille mahdollisimman yksiselkoisesti.

YK:n kestävän kehityksen tavoitteet antavat hyvän pohjan kestävyysluokitusjärjestelmälle ja -kriteerien painottamiselle Suomessa. Kansainvälisen SDG-indeksin mukaan Suomessa ja muissa Pohjoismaissa edistetään maailman parhaiten YK:n kestävän kehityksen tavoitteita kokonaisuudessaan, mutta erityisesti ilmastonmuutoksen ja biodiversiteetin suhteen ollaan pahasti jäljessä. Suomessa tulisi erityisesti ottaa huomioon kansallisen toiminnan vaikutus biodiversiteettiin ja ilmastonmuutokseen yritysten hankinta- ja arvoketjujen kautta muihin maihin. Tässä työssä sijoittajilla on suuria vaikutusmahdollisuuksia. (Sachs et al., 2017.)

Ilmastonmuutokseen liittyviä vaikutusten arviointijärjestelmiä on kehitetty kansainvälisesti pitkälle, mutta biodiversiteettiin liittyen ollaan vielä alkutekijöissä. Natural Capital Coalition on tehnyt hyvää työtä ja julkaisi juuri huhtikuussa finanssilaitoksille suunnatun oppaan investointien vaikutuksesta luontopääomaan (Natural Capital Coalition, 2018). Muutamia investointilaitosten tekemiä pilotteja omien investointien vaikutuksesta biodiversiteettiin on tehty kansainvälisesti (ASN Bank, PRé Consultants & CREM, 2016). Pilottihankkeita tarvittaisiin myös Suomeen, jotta päästään puheista tekoihin.

3. Kestäviin hankkeisiin tehtävien investointien helpottaminen (3)

Toimenpidesuunnitelmassa esitetty keskitetty Euroopan kestävän kehityksen rahasto toimisi esimerkillisenä rahoituksen ohjaajana kestäviin hankkeisiin, josta voisi samoin periaattein ohjata rahaa kestäviin hankkeisiin eri EU-maissa. Kestäviä investointeja helpottaisi se, että valtio tukisi paikallisia investoreita ohjaamaan rahoitusta kestäviin hankkeisiin samoin periaattein. Kestävyyskriteerien integroiminen hankintoihin on myös keskeistä, jotta vaikuttavuus kasvaa ja nopeutuu.

Toimintasuunnitelmassa ehdotetaan pääoman ohjausta etenkin kestäviin infrastruktuurihankkeisiin. Nykyajan suurimmat maailmanlaajuiset haasteet – kaupungistuminen, globalisaatio ja ilmastonmuutos – vaikuttavat voimakkaasti infran ja liikenteen alalla. Infrastruktuurihankkeilla on merkittäviä vaikutuksia muun muassa ilmastonmuutokseen, biodiversiteettiin, vesistöihin, lähiasukkaisiin ja paikallisyhteisöihin sekä työllisyyteen. Näemme, että Suomessa olisi hyvä tehdä kartoitus tahoista, jotka tekevät investointeja infrastruktuuriin, mitkä ovat näiden tahojen mahdollisuudet tukea kestäviä infrastruktuurihankkeita ja tarvitsevatko he esimerkiksi ohjausta kestävien infrahankkeiden määrittelyssä.

Infrastruktuurin monialainen suunnittelu on Rambollin perinteisintä ja vahvinta osaamisaluetta. Näemme, että on tärkeää määritellä, mitä kestävillä infrastruktuuri-investoinneilla tässä yhteydessä tarkoitetaan. Ramboll valittiin vuoden alussa työnsä aloittaneen Green Building Council Finlandin Kestävä infra –toimikunnan varapuheenjohtajaksi. Toimikunta kokoaa alan asiantuntijat oppimaan, vaikuttamaan ja kehittämään yhteistyössä infra-alaa kestävien periaatteiden mukaisesti. Green Building Council Finlandin toimikunnat ovat tehneet määrätietoista työtä myös kestävyyden määrittämiseksi ja esimerkiksi kestävä alue –määritelmään viitataan alalla jo yleisesti. Myös kestävä infra –toimikunta aloittaa työnsä määrittelemällä, mitä kestävällä infralla tarkoitetaan. Toimikunnan tavoitteena on tuottaa vuoden aikana kestävän infran määritelmä sekä läpileikkaava ajankohtaiskatsaus sen aihepiirin hankkeisiin.

Kestävän infran määritelmässä huomioidaan koko prosessi ja elinkaari suunnittelusta peruskorjaukseen tai purkuun sekä kestävyyden eri ulottuvuudet. Ekologinen kestävyys pitää sisällään mm. infrastruktuurin päästöjen vähentämisen, energiatehokkuuden ja uusiutuvat energiamuodot, luonnonvarojen kestävän käytön, materiaalitehokkuuden ja kiertotalouden sekä ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen. Ekologisesti kestävällä infralla pyritään myös turvaamaan luontoarvojen, biodiversiteetin ja ekosysteemipalvelujen säilyminen tai parantuminen sekä edistämään kestävää liikkumista.

Kestävällä infralla luodaan myös monia mahdollisuuksia kaupunkirakenteen kehittämiseen ja ihmisen hyvinvoinnin edellytysten parantamiseen. Sosiaalinen kestävyys tuo kestävän infran määritelmään käyttäjän eli ihmisen näkökulman. Tästä näkökulmasta kestävällä infralla tulisi pyrkiä edistämään erilaisten ihmisten ja ihmisryhmien tavoitteita sekä useita ympäristön laatutekijöitä, kuten esteettömyys, turvallisuus, terveellisyys ja viihtyisyys. Kestävän infran toteuttamiseen sisältyy myös mahdollisuus osallistua suunnitteluun ja päätöksentekoon. Lisäksi hankintakäytännöissä voidaan parantaa sosiaalista kestävyyttä.

Taloudellisen kestävyyden näkökulma haastaa pohtimaan investointien kokonaistaloudellista kannattavuutta sekä erilaisten infraratkaisujen kustannusvaikutuksia, hyötyjä ja toteuttamiskelpoisuutta. Käyttöikä sekä elinkaarikustannusten ja omaisuuden hallinnan näkökulmat korostuvat, sillä suunnittelussa tehtävillä ratkaisuilla vaikutetaan infran ikään, huollettavuuteen ja korjattavuuteen. Myös olemassa olevan infrastruktuurin hyödyntäminen ja sen muutosjoustavuus ovat kestävyyden kannalta oleellisia.

4. Kestävyyden sisällyttäminen riskienhallintaan (6, 7)

Perinteisesti luottoluokitukset eivät sisällä kattavasti luokiteltavan osapuolen kestävyysnäkökulmia, jolloin sen ohjaava vaikutus on jäänyt vähäiseksi. Tähän tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Luottoluokitukseen olisi luotava mittareita yleisesti käytettyjen taloudellisten mittareiden lisäksi. Uusien standardien ja mittarien luomiseen olisi allokoitava (EU ja/tai muu viranomainen) resursseja ja työ olisi tehtävä yhdessä eri intressiryhmien (luottoluokittajat, pankit, sijoittajat, valvovat viranomaiset, konsultit, jne.) kanssa.

Yritysten hallintoon liittyvien kestävyystekijöiden huomioiminen luokituspäätöksissä on tärkeää, koska pitkän aikavälin tavoitteena on saada aikaan muutos talousmallissa (kestävämpi talousmalli). Tämä vaatii laaja-alaista toimintamallin ja ”mindsetin” muutosta, jossa hallinnolla on keskeinen rooli.

Sijoittajien on vaikea sijoittaa enemmän kestävän kehityksen yrityksiin ja/tai hankkeisiin, mikäli kyseessä olevien kohteiden osalta ei ole luotettavaa kestävyysvaikutuksiin liittyvää arviointimenetelmää. Kiinnostuksen lisäämiseksi sijoittajilla tulisi olla kannustin tai pakote allokoida tietty osa pääomastaan kestäviin yrityksiin tai hankkeisiin. Kannusteet ja pakotteet tulisivat olla taloudellisesti riittävän merkittäviä, jotta niiden ohjaava vaikutus toimisi. Voitaisiin ajatella, että kannustimien vaikutus tulisi olla ajallisesti pitkäaikainen, jotta se tukisi sekä sijoittajan, että hankkeen kestävyysnäkökulmia (principle: from one-off benefit to multi-year impact). Tällä lähestymiskulmalla olisi todennäköisesti positiivinen vaikutus myös omaisuudenhoitajiin ja heidän kiinnostukseensa kestävän kehityksen kohteisiin. Tulisi harkita myös sitä, että muun muassa pankkien vakavaraisuuslaskelma suosisi hankkeita, joilla on positiivinen vaikutus esimerkiksi ilmastoon.

5. Läpinäkyvyyden ja pitkäjänteisyyden suosiminen (9, 10)

EU:lla on toimenpidesuunnitelman mukaan ambitiona sisällyttää tilinpäätösraportointiin kestävyysnäkökulmia. Toistaiseksi yritysten raportointi on jakautunut kahteen eri kategoriaan: pakolliseen taloudellisten tietojen raportointiin (IFRS, IAS, KILA, EU-direktiivit jne.) sekä osin vapaaehtoiseen muunkin kuin taloudellisen tiedon raportointiin (EU, GRI, Global Compact, CDP, <IR>, jne.). Jälkimmäinen eli vastuullisuusraportointi sisältää usein myös valikoituja taloudellisia tietoja.

Nykyinen vastuullisuusraportoinnin taso vaihtelee huomattavasti. Käytössä olevat viitekehykset (lähinnä GRI) ovat kuitenkin onnistuneet yhdenmukaistamaan raportointia erityisesti isoimpien toimijoiden keskuudessa Suomessakin. Vastuullisuusraportointi ei kuitenkaan ohjaa riittävästi toimintaa, vaan raportit voivat usein jäädä vain tietyn asiantuntijaryhmän käyttöön ja selosteeksi viime vuoden toiminnasta. Ekologiset ja sosiaaliset asiat ovat usein irrallaan niiden taloudellisista vaikutuksista, jolloin näitä asioita on vaikea ottaa huomioon perinteisessä taloudellisessa päätöksenteossa. Vastuullisuusraportoinnin ja perinteisen taloudellisen raportoinnin järkevässä yhdistämisessä on siis vielä suuria haasteita, jotta ne toimisivat yhdessä tasavertaisesti päätöksenteon tukena.

Raportoinnissa tulisi siirtää painopistettä viime vuoden tekemisen raportoinnista enemmän yritysten ydintoimintojen vaikuttavuuden arviointiin sen vaikeudesta huolimatta. Viitekehyksenä voi käyttää esimerkiksi arvonluontimallia <IR>. Yritysten tietäessä omat vaikutukset ympäristöön, ihmisiin ja talouteen (sekä niiden välisiin suhteisiin), sen olisi myös helpompi asettaa tavoitteita ja päätöksiä toimista niiden edistämiseksi. Kun kriteerit tehdään huolella, ne tukevat myös kevennettyä raportointia. Vaikuttavuuden mittaaminen taas tukee pitkäjänteistä yritystoimintaa.

Puhuttaessa pääomamarkkinoista pitkäjänteisyyden suosiminen on yksi oleellisimmista kestävyyden näkökulmista. Komission esittämät pitkän aikavälin kestävyysstrategiat ovat yksi hyvä keino sitouttaa johto ja liiketoiminta toimimaan pitkän aikavälin etujen mukaisesti.

Johdon toiminta ohjaa muuta toimintaa, mutta usein yritystason strategiat ja sitoumukset jäävät ylätasolle. Tämän lisäksi tarvitaan myös käytännön hankkeisiin ulottuvia kannustimia.

Nykyisellään kestävän rahoituksen (esimerkiksi Green Bond) saamisessa riittää se, että rahoituksen hakijalla on riittävän hyvä suunnitelma toteuttaa kestävän kehityksen kriteerien mukainen hanke. Usein rahoituksen myöntämisen jälkeen ei enää seurata, toteutetaanko hanke kyseisten kriteerien mukaan ja onko hanke todellisuudessa kestävän kehityksen kriteerien mukainen. Näkisimme, että kestävää rahoitusta voitaisiin myöntää hankkeen edetessä sen mukaan, kuinka hyvin hankkeessa käytännössä noudatetaan aiemmin määriteltyjä kestävän kehityksen kriteereitä. Tämä pakottaisi toimimaan kestävän kehityksen kriteerien mukaan ja raportoimaan hankkeessa toteutuksesta.

Hyvin määritellyt kestävyyskriteerit, raportoinnin painopisteen siirtäminen (haastavuudestaan huolimatta) vaikuttavuuden mittaamiseen ja raportointiin tukevat osaltaan sekä raportoinnin keventymistä, että tavoiteltua pitkäjänteisyyttä.

Lähteet

Sachs, J., Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Durand-Delacre, D. and Teksoz, K. 2017. *SDG Index and Dashboards Report 2017*. New York: Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN). URL: http://www.sdgindex.org/

Natural Capital Coalition. 2018. *Connecting Finance and Natural Capital: A Supplement to the Natural Capital Protocol.* URL: https://naturalcapitalcoalition.org/connecting-finance-and-natural-capital-a-supplement-to-the-natural-capital-protocol-launched-today-in-hong-kong/

ASN Bank, PRé Consultants & CREM. 2016. *Towards ASN Bank's Biodiversity footprint: A pilot project.* URL: https://www.asnbank.nl/web/file?uuid=ba92305c-1fb6-4921-a12a-166bdc6c01e1&owner=6916ad14-918d-4ea8-80ac-f71f0ff1928e&contentid=679